

'na ghille òg, ri linn na trioblaide an Eirinn, agus bha té de na làmhnan aige gun móran feuma. Ach bha e cho math air a' ghunna ri duine a chunnaic mi riamh. Dh'amaiseadh e eun air an iteig le .22!

Bha seann armlann, no *barrack*, nan saighdearan Sasannach 'na thobhta dubh bho'n a chaidh a chur ri theine aig ám na trioblaide, sealladh a bha cumanta gu leòir air feadh na h-Eireann aig an ám. Is ann air faiche air beulaibh na togalach so a bhiodh Oglaich na h-Eireann, no am milisi mar a theireamaid, a' faighinn an oileanachadh ann an lùthchleasachd an airm. Is minig a shuidhinn air balla air oir na faiche ag éisdeachd ris an t-seàirdsean, agus e aig a dhìcheall a' cur rian air na fleasgaich: "Ean, a dhà, a trì! Ean, a dhà, a trì! Mosg a th'agad a sin 's chan e caibe!" Thug so orm a bhith beachdachadh air cuin a fhuair saighdearan Gàidhealach na h-Alba an oileanachadh ann an Gàidhlig mu dheireadh. Is cinnteach gur fhada o nach cualas "About turn" ann am Fort George mar so: "Cuir cas an t-sùgain air cùl cas an t-siamain, is tionndaidh do shròin far an robh do thòin a chianuibh!" Anns an t-seann aimsir chanadh na Gàidheil gu robh iad "aig an *ekercy*!" an uair a bhiodh iad aig lùthchleasachd no *drill* an airm. Tha am facal air sgeul fhathast, ach tha a chiall air atharrachadh beagan: "Dé an ecarsaich a th'oibh?" cluinnear athair ag ràdh ri cloinn luathaireach. Tha am facal a' toirt 'nam chuimhne an sgeul a tha air innse mu Iain Buidhe Mór a Innse Mhuilt, giùmanach gunna cho iomraiteach agus a bha ann ri a linn. Anns a' bhliadhna 1757 ghabh Iain Buidhe Mór ann an Réisimeid Mhic Shimidh, a bha air a h-ùr thogail le ceann-feadhna nam Frisealach, an Seanalair Sim Frisael. Sheòl an réisimeid air ball gu ruige Ameireaga a chumail cogaidh ris na Frangaich. An uair a bha iad a' teannadh ri tìr, chunncas Frangach air a' chladach agus e mar gum biodh e a' gabhail beachd orra. Chan eil teagamh nach robh am Frangach 'ga fhaireachdainn fhéin tèarainte gu leòir, agus e am beachd nach tilgeadh duine e aig an astar. Thubhairt cuideigin air bòrd, "Seall air an t-slaightire!" "Mac an Diabhail," arsa Iain Buidhe Mór, "dé an gnothach a th'aige bhith gabhail beachd oirne?" agus thog e a ghunna agus loisg e air an Fhrangach. Anns a' bhad thuit am Frangach air a' bhlàr 'na chlosaich gun deò. An uair a chuala Mac Shimidh an t-urchar, rinn e air Iain Buidhe Mór agus thubhairt e, "O, Iain, Iain, cuimhnich t'*ekercy*! Na dèan a leithid gu bràth." "An diabhail *ekercy* no *ekercy*," arsa Iain Buidhe Mór, "ach *ekercy* an fhéidh: far am faic mise fear de na biastan, bidh mo pheilear troimh chorp!"

Latha de na lathaichean dh'fhaighnich an sagart òg dhìom am bu thoigh liom sgrìob a thoirt gu ruige Arainn, agus ghabh mi ris an tairgse le dealas. Fhuair sinn aiseag air bàta a bha dol gu Inis Mór le luchd mòna. Talamh gaineamhach a tha an Arainn, agus chan eil mòine aca ann. Bidh muinntir Chonamara mar sin a' cosnadh beagan airgid le bhith ag aiseag mòna a null ann, agus 'ga reic ri muinntir an eilein. Sheòl sinn mu shia uairean 'sa' mhadainn agus sinn ann ceathrar—dithis bhràithrean do'm buineadh an t-eathar, an sagart òg agus mi fhéin. Bha fear de na bràithrean